

ПІДТРИМКА ПОЗИТИВНОГО СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ В ШКІЛЬНОМУ КОЛЕКТИВІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Проців А.О.,

*студентка кафедри психології,
ВНЗ “Університет економіки та права “КРОК”, м. Київ, Україна,
e-mail: ProtsivAO@krok.edu.ua*

Сингаївська І.В.,

*кандидат психологічних наук, доцент, директор ННІ психології,
ВНЗ «Університет економіки та права “КРОК”, м. Київ, Україна,
e-mail: irinas@krok.edu.ua
ORCID: orcid.org/0000-0001-6802-0081*

В сучасних умовах адаптації колективів до викликів, що створює нам сьогодні, з'явився величезний ризик втрати їх цілісності та інтенсивне зниження ефективності. Питання підтримки позитивного соціально-психологічного клімату стає як ніколи актуальним та вимагає невідкладної уваги.

Для того, аби його вирішення було результативним, ми виділили наступні етапи в роботі з ним: здійснення теоретичного аналізу проблеми соціально-психологічного клімату в колективі, визначення припущення стосовно конкретного колективу та його безпосереднього СПК, підбір методик виявлення реального стану СПК в цьому колективі та їх застосування, а вже після цього – робота з результатами та розробка стратегії взаємодії з колективом, орієнтована на підтримку чи покращення СПК.

Колектив – мала або середня група людей, об'єднана спільною метою певної діяльності, діє узгоджено та має органи самоврядування. Саме на такому визначенні зупиняються Кузьмінський А. І. та Омеляненко В. Л. [1]. І, саме такий термін ми можемо використати, коли говоримо про шкільну чи класну групу людей.

Враховуючи вимоги до карантинних обмежень задля забезпечення освітнього процесу, що діють на території України з березня 2020 року і регулярно оновлюються [2], хочеться звернути увагу на те, що через максимальне дотримання правил, широке введення елементів дистанційної освіти в навчальний процес, обмеження контактів серед здобувачів освіти, педколективу, значно знизився рівень задоволення учнів навчальним процесом.

Якщо раніше, для згуртування класного колективу, практичний психолог чи класний керівник мав можливість провести тренінги на довіру, взаємодію в групі чи тимблдінг, то сьогодні у них така можливість обмежена. Під час навчання суттєво зменшилась кількість групової проектної діяльності, парної взаємодії між учнями, спортивних змагань, тренувань, що передбачають безпосередній контакт між членами команди, офлайн олімпіад та конкурсів, театральних та танцювальних вистав, що дозволяли гуртуватись навколо спільних завдань та відкривати один одного заново.

Тепер освітній процес має бути швидкозмінним та пластичним, аби формуватись під потреби, адаптуватись для вирішення нових задач, які раніше не ставали актуальними в тому чи іншому колективі.

Якщо говорити про позитивний соціально-психологічний клімат в шкільному чи класному колективі, то важливо зауважити на такі показники як згуртованість, відповідальність, контактність та відкритість, сумісність та спрацьованість.

Якщо мова йде про згуртованість – на скільки учні ідентифікують себе з тим класом, в якому вони навчаються, чи пишаються цим, а чи хотіли б його змінити, як розповідають про нього іншим і чи проявляють активність у підтримці позитивного іміджу класу.

Відповідальність – показник готовності відповідати за результат діяльності (чи бездіяльності) класу, школи, вміння свідомо дотримуватись правил взаємодії та спонукати до цього інших членів колективу.

Якщо виявляються близькі та товариські стосунки між однокласниками й поза межами школи, бажання проводити відпочинок чи присвячувати час хобі разом – це показник високої контактності та відкритості. Коли замість великої кількості «Я» в учнів класу з'являється поняття «Ми», групова відповідальність, де усі члени колективу готові підстрахувати один одного, допомагати та підтримувати, – можна говорити про сумісність і спрацьованість в колективі.

Виявити ці показники можна через спостереження, проведення індивідуальних опитувань та фокус-груп. Це має відбуватись швидко, і саме завдяки можливостям дистанційних технологій роботи, це можна реалізувати якісно, мінімально витрачаючи час на організацію групи учнів, пошуку спеціального часу в навчальному процесі, приміщень для дослідження та його аналіз. Ми нарешті можемо врахувати думку абсолютно усіх – і тих, хто на лікарняному, і тих, хто відсутній у класі через інші обставини.

Також варто зауважити, що соціально-психологічний клімат педагогічного колективу безпосередньо впливає на атмосферу в навчальному закладі в цілому. Тому, якщо визначати проблеми і потреби, на яких варто зосередитись в роботі шкільному психологу, соціальному педагогу, класним керівникам та педагогам-організаторам, починати потрібно з вчителів та адміністрації. На такому аспекті також зосереджують свою увагу психологи-дослідники [3].

В будь-якому навчальному закладі, незалежно від його ступеню та видів освітніх послуг, які ним надаються, вже є певні усталені традиції. Саме їх реалізація в першу чергу впливає на клімат в колективі. Святкування, ритуали посвяти та привітання новеньких, відзначення лідерів та спільна творчість, завжди створюють позитивну атмосферу та підвищують моральний дух групи. Так само позитивно впливає і спільне планування навчального року – орієнтація на потреби не лише освітнього закладу, а й особисті кожного його представника та представниці. Коли персонал відчуватиме можливість реальної реалізації своїх кар'єрних чи наукових планів, сприяння цьому адміністрації та підтримку колег – це надає більше ресурсу і стає стимулом до якісної роботи [4].

Якщо дослідження колективу виявляє, що його СПК позитивний і його динаміка стабільно зберігається, це говорить про правильне визначення

технологічних підходів до підтримки позитивних соціальних стосунків у ньому. Якщо ж усе навпаки – необхідно визначити найголовніші чинники, що стають причиною цього і мінімізувати, або й зовсім вилучити їх вплив.

Постійний контакт з педагогами, учнями та батьками стане запорукою створення сприятливої атмосфери в шкільному колективі і забезпечить повноцінний, всебічний морально-психологічний, етичний та особистісний розвиток школярів. Адже, саме товаристське, дружнє оточення суттєво підвищує ефективність засвоєння знань як в дитячому, так і в дорослому колективі.

Формування та підтримка сприятливого соціально-психологічного клімату залежить і від макросередовища – впевненості в завтрашньому дні, пропрацьованості алгоритмів дій в умовах пандемії, наявності регуляторів та правових норм, які гарантують відчуття безпеки. В умовах роботи з колективом, ми не маємо можливості на це вплинути, але ми маємо знати, як поводитись та як співпрацювати, аби клімат в навчальному закладі залишався сприятливим.

Список використаних джерел:

1. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: Підручник. - 3-тє вид., випр. К.: Знання-Прес, 2008. 447 с.
2. Лист МОН № 1/9-420 від 05.08.2020 року / Щодо організації роботи закладів загальної середньої освіти у 2020/2021 навчальному році
3. Сингаївська І. В. Про необхідність розвитку психологічної компетентності персоналу вищого навчального закладу / Наукові тренди сучасності: збірник матеріалів Науково-практичної конференції молодих учених 26 жовтня 2017 року, м. Київ К.: Університет «КРОК», 2017. С. 353–354.
4. Власова О. І, Никоненко Ю. В. Соціальна психологія організацій та управління. К.: Центр учбової літератури, 2010. 398 с.
5. Сингаївська І. В., Федорець С. Б. Психологічний аналіз поняття менеджменту та стилів управління / Правничий вісник Університету «КРОК». К.: Вищий навчальний заклад «Університет економіки та права «КРОК». Вип. 29. 2017. С. 197–205.